

COĞRAFYA BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE KARŞI KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

An Examination on Anxiety Levels of Geography Students Towards Teaching Profession

Nadire KARADEMİR¹

Geliş Tarihi:14. 02. 2018

Kabul Tarihi:16. 04. 2018

Öz

Bu araştırma coğrafya öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi, öğretim durumu, aile geliri, öğretmenlik yapmayı isteme, bölüm seçme nedeni ve fakültede alınan derslerin Kamu Personeli Seçme Sınavı için yeterlik durumu gibi farklı değişkenlere göre inceleyip ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nde öğrenim gören 361 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçimi basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Öğrencilerin mesleki kaygı düzeylerini ölçmek için Cabi ve Yalçınalp (2013)'in yapmış oldukları sekiz alt boyutlu Mesleki Kaygı Ölçeği ve araştırmacı tarafından ayrıca hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Veriler çözümlenirken SPSS paket programı aracılığı ile parametrik veriler için ikili karşılaştırmalarda t-testi, çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve normal dağılım göstermeyen veriler için ise non-parametrik test grubundan Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan değişkenlere göre bazı boyutlarda öğrencilerin mesleki kaygılarında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Sonuçlara göre erkeklerin kadınlara göre ve normal öğretimde okuyanların ikinci öğretimde okuyanlara göre daha kaygılı oldukları belirlenmiş, gelecekte yapılabilecek benzer çalışmalar için bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Öğretmen Adayı, Kaygı, Mesleki Kaygı

Abstract

The purpose of this research is to examine the professional anxiety levels of geography students by various variables such as gender, grade level, educational status, family income, desire for teaching, reasons for choosing the department and qualification status of the courses offered at their faculty regarding the Public Personnel Selection Exam. The survey group of the study consisted of 361 students majoring at the Department of Geography of Kahramanmaraş Sütçü İmam University the sample selection was achieved through a simple random sampling method. To measure the anxiety level of these students, eight sub-dimensions of the Professional Anxiety Scale developed by Cabi and Yalçınalp in 2013, and a personal information form created by the researcher were used together in the survey. The analysis of the data was performed by applying a t-test for the parametric data through SPSS package program, a one-way analysis of variance test (ANOVA) for multiple comparisons, and the Kruskal-Wallis test for the nonparametric data. In terms of the variables employed in this research, significant differences were elicited in the professional anxieties of the students in several dimensions. The results of the study also

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, n.karademir45@gmail.com

indicated that male students were more anxious than female students concerning their occupation, and students attending daytime education were found to be more anxious than those attending evening courses. In addition, several suggestions were made for further similar studies that can be carried out in the future.

Keywords: Geography, Teacher Candidate, Anxiety, Professional Anxiety

1. GİRİŞ

Eğitimin en önemli amacı insanları günümüz dünyasının gereklilik arz eden bilgi ve becerilerle donatmak ve küreselleşen yapıya ayak uydurmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda eğitim sisteminin başlıca öğelerini öğrenci, öğretmen ve program oluşturmakta ve eğitim sisteminin niteliği bu unsurlar arasındaki uyuma bağlı olmaktadır. Eğitim sistemindeki bu uyumu sağlayacak, eğitimin niteliği ve kalitesini şekillendirecek olan en önemli unsur da öğretmen ve öğretmenin niteliğidir (Şişman, 2007; Semerci, Semerci, Eliüşük ve Kartal, 2012; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Kuran, 2002).

Öğretmenlik çağdaş bir dünya görüşü içerisinde, kendine özgü ilke ve uygulamalarıyla, kişisel özelliklerinin yanı sıra, meslek alanındaki eğitim ve öğretme konusunda da bilgi ve beceri yeterlikleri gerektiren profesyonel bir meslek olarak ifade edilmektedir (Erden, 2001). Bu bağlamda öğretmen ve öğretmen adaylarının sahip olması gereken alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi yeterliklerinin yanında mesleğe bakış açıları, meslek ile ilgili duygu, düşünce ve duyuşsal tepkileri de oldukça önemli görülmektedir (Semerci ve Semerci, 2004, Aydın ve Tekneci, 2013). Öğretmen adaylarının ilgileri, değerleri, tutumları, eğilimleri ve kaygıları, onların duyuşsal tepkileridir (İnceoğlu, 1993). Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim sistemiyle ilgili en önemli sorunlardan birinin, öğretmen yetiştirme ve yetiştirilen öğretmenlerin niteliğinin oluşturduğu belirtilmektedir (Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Bu nedendir ki öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilmek için bilişsel alanda gelişimin yansıra bu mesleğe karşı duyulan sevgi, ilgi, istek ve kaygı da büyük önem taşımaktadır. Taşgın, (2006) tarafından öğretmenlerin ayakları üzerine sağlam basarak mesleklerine başlamalarının büyük oranda mesleklerine karşı hissettikleri mesleki kaygılarından arınmış olmalarına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Bu anlamda düşünüldüğünde öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ile ilgili yapılan çalışmaların eğitimin kalitesini arttırmak açısından önemli olduğu görülmektedir.

Singh (2011) kaygıyı hayatın bir parçası ve karşılaştığımız stresle baş etmemizi sağlayan bir etmen ve Atmaca (2013) da üzüntü, endişe duyulan düşünce ya da tasa olarak tanımlamıştır.

Kaygı temel insani ve çok yönlü bir duygu durumudur. İnsanların tehlikeyle baş etmesine yardım eden uyum sağlayıcı bir mekanizma olup fizyolojik belirtileri ve davranışları, öznel duyguları, bilimsel öğeleri içermektedir (Tektaş, 2014). Mishra ve Yadav (2013) da kaygının bireyin performansında önemli bir etken oluşturduğunu, anormal boyutlara ulaşmaması ve istenilen seviyede kalması için de kontrol altında tutulması gerektiğini belirtmiştir.

Davranış psikolojisi alanında kaygı ifadesini ilk olarak kullanan Freud 'dur. Freud' a göre kaygı, çaresizliğe karşı bir tepki, tehlikenin varlığını gösteren bir işarettir ve kaygılı bireyin çaresizlik durumunun başlamasını beklediği belirtilmiştir (Yalom, 2001). Bu kaygı durumu tüm mesleklerde olduğu gibi gelecek nesilleri yetiştirme görevi olan öğretmenlik mesleğinde de büyük önem taşır.

Fuller (1969)'e göre öğretmenlerin mesleğe ilişkin kaygıları belirli zamanlarda belirli noktalarda yoğunlaşır. Bu kaygıları ben merkezli kaygılar, görev-merkezli kaygılar ve öğrenci merkezli kaygılar olmak üzere üç grup altında toplamak mümkündür (Fuller, 1969; Smith, 2000). Ben-merkezli kaygıların odak noktası bireyin kendisidir. Ben-merkezli kaygıları taşıyan bir öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğini başarı ile sürdürüp sürdüremeyeceği endişesini taşımakta ve sürekli olarak yoğun bir stres altında bulunmaktadır. Görev-merkezli kaygıların odak noktası ise bireyin öğreticilik görevidir. Öğretmen adayı, iyi bir öğretici olabilme kaygısı içinde bulunmaktadır. Bu nedenle de alanında kullanabileceği yeni öğretim yöntemlerini, materyallerini, araç ve gereçlerini araştırmaya başlar. Öğrenci merkezli kaygıların odak noktasını da öğrenciler oluşturmaktadır. Öğretmen adayı, öğretim ile ilgili düşüncelerinde ve tasarımlarında daha çok öğrenci merkezli olmaktadır. Böyle bir kaygı taşıyan öğretmen adayı her öğrencinin zihinsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını en iyi nasıl karşılayabileceğini düşünmekte ve bu konularda araştırmalar yapmaktadır.

İnsanlarda kaygı görülme şekillerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bazen kişiler kendilerini ilgilendiren anlık olaylar karşısında olayın etkisi altında kaldıkları süre içerisinde kaygı yaşayabilirler. Bazen de hayatları boyunca içten kaynaklı sürekli bir kaygı durumu içerisinde olabilirler (Saraç, 2015). Öğretmen adaylarının meslekleri ile ilgili kaygıları ise belirli zamanlarda belirli noktalarda yoğunlaşmaktadır (Saban vd, 2004). Mezuniyet sonrası iş bulma ya da bulamama hayatın başlangıcı olmaktadır. İş seçimi, iş bulamama korkusu ve değişik sorumluluklar kişide kaygıya neden olan faktörlerden bazıları olarak görülebilmektedir (Tümerdem, 2007). Son yıllarda öğretmen yetiştiren fakültelerin sayısının hızla artması öğretmen adayı sayılarını arttırmıştır. Ayrıca öğretmenlerin atamalarında Kamu Personeli Seçme Sınavı da getirilince bu okullardan mezun olmak öğretmenlik mesleğini yapmak için

yeterli olmamış ve öğretmen adaylarında bir kaygı ortaya çıkmıştır (Bozdam, 2008). Öğretmen adayları mezun olduktan sonra girecekleri KPSS nedeniyle psikolojik sorunlar yaşamakta ve zorlanmaktadır. Bu zorlanmalar öğrencilerde depresyon, kaygı ve umutsuzluk düzeyini büyük oranda arttırmaktadır (Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007). Bu durum coğrafya bölümlerinde okuyan ve formasyon eğitimi alıp öğretmenlik yapmak isteyen öğrenciler içinde büyük bir problem olarak görülmektedir. Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı motivasyonları, algıları ve kaygıları geleceğe dair beklentileri, ümit ya da ümitsizliklerinin belirlenmesi onların nitelikleri ve istihdamlarının sağlanabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırma coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyip ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırma; coğrafya bölümü öğrencilerinin, öğrencilikleri devam ettiği süre içerisinde; öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin belirlenip gerekli önlemlerin alınması, mesleğini seven başarılı ve mutlu öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğretmen yetiştiren kurumların konu ile ilgili olarak farkındalıklarının artırılması adına ortaya koyacağı veriler açısından önemlidir. Ayrıca çalışmanın alan yazına ve öğretmen eğitime katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmada veriler 2016-2017 akademik yılının bahar döneminde öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerini ölçmek amacıyla Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından geliştirilen Mesleki Kaygı ölçeği ve katılımcıların durumunu belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma, betimsel tarama modelindedir. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemlerdir (Büyüköztürk, 2010).

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016- 2017 eğitim-öğretim döneminde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü 1. 2. 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 528 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler Türkiye’deki mevcut uygulamada lisans döneminde üçüncü ve dördüncü sınıflarda formasyon eğitimi alıp devlet okullarında staja gitmekte ve öğretmen adayı olabilmektedir. Böyle bir uygulamanın olması bölümü tercih eden öğrencilerin

üniversite eğitimini bitirip, KPSS sınavında başarılı olduktan sonra coğrafya öğretmeni olabileceklerinin beklentisi ve algısını taşımalarına neden olmaktadır.

Araştırmada örneklem, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Araştırma uygulama sürecinde anket uygulamalarına gönüllü katılan ve anketler incelendiğinde geçerli olanlar dikkate alındığından 153'ü kadın, 208'i erkek olmak üzere toplam 361 kişi ile tamamlanmıştır. Araştırmaya katılanların % 42,4'i Kadın, % 57,6'sı Erkek; %29,1'u 1. sınıf , %23'sü 2. sınıf %22,7'ü 3. sınıf ve %25,2'si 4. sınıf öğrencisidir.

2.2. Problem Durumu

Araştırmada coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı mesleki kaygı düzeylerinin değişip değişmediği problemi kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır.

- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri sınıf değişkeni açısından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri öğretim durumu değişkeni açısından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri aile geliri bakımından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri bölüm seçme nedeni bakımından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri öğretmenlik yapmayı isteme bakımından bir farklılık göstermekte midir?
- Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeyleri fakülte derslerinin kamu personeli seçme sınavı için yeterli olup olmaması bakımından bir farklılık göstermekte midir?

2.3. Veri Toplama Araçları

Mesleki kaygı ölçeği 45 madde ve “Görev Merkezli Kaygı”, “Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı”, “Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı”, “Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı”, “Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı”, “Atanma Merkezli Kaygı,” Uyum Merkezli Kaygı” ve “Okul Yönetimi Merkezli Kaygı” olmak üzere sekiz faktörlü bir ölçektir. Ölçek, 5- Kaygılanmıyorum,

4- Çok az Kaygılanıyorum, 3- Kısmen Kaygılanıyorum, 2- Oldukça Kaygılanıyorum, 1- Çok Kaygılanıyorum olmak üzere beşli derecelendirme ile cevaplanmaktadır. Ölçeğin bütününden kestirilen toplam güvenilirlik katsayısı.95 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 45, en yüksek puan 225 olup, yüksek puanlar öğrencilerin mesleğe yönelik kaygılarının daha az olduğunu göstermektedir (Cabı ve Yalçınalp, 2013).Bu araştırma için gerçekleştirilen iç tutarlık analizinde ölçeğin bütününden kestirilen toplam güvenilirlik katsayısı. 93 olarak bulunmuştur.

Ölçek maddelerine verilen cevapların değerlendirilmesinde aralıkların eşit olduğu varsayılmış, aritmetik ortalamalar için puan Aralığı 0,80 olarak hesaplanmıştır (Puan Aralığı = (En Yüksek Değer – En Düşük Değer)/5 = (5 – 4)/5 = 4/5 = 0,80). Bu hesaplama göre aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı şu şekildedir:

1,00-1,80 Çok düşük düzey

1,81-2,60 Düşük düzey

2,61-3,40 Orta düzey

3,41-4,20 Yüksek düzey

4,21-5,00 En yüksek düzey

2.4.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar katılımcılara 2017 yılı mayıs ayı içerisinde, dağıtılmış, uygulanmış ve toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde ikili karşılaştırmalar için Independent Sample t test, çoklu karşılaştırmalar için parametrik verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA), non-parametrik verilerin analizinde Kruscall Wallis testi kullanılmıştır. Ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla non-parametrik verilerde U test, parametrik verilerde Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada coğrafya bölümü öğrencilerinden elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmaktadır yorumlanmıştır.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Cinsiyet		N	Mean	SD	t	p
Görev Merkezli Kaygı	Erkek	208	49,77	13,13	-1,002	,317
	Kadın	153	51,14	12,43		
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	Erkek	208	22,93	7,08	,343	,732
	Kadın	153	22,67	7,02		
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	Erkek	208	21,74	6,13	,523	,601
	Kadın	153	21,38	6,66		
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	Erkek	208	18,56	5,29	-1,155	,249
	Kadın	153	19,20	5,08		
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	Erkek	208	13,66	5,01	-,103	,918
	Kadın	153	13,71	5,12		
Atanma Merkezli Kaygı	Erkek	208	7,77	3,35	2,120	,035*
	Kadın	153	7,01	3,43		
Uyum Merkezli Kaygı	Erkek	208	10,35	3,54	-,040	,968
	Kadın	153	10,36	3,46		
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	Erkek	208	10,77	3,18	-,070	,944
	Kadın	153	10,79	3,06		

*p<0.05

Tablo 1 e göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Atanma merkezli kaygı” boyutunda cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin kaygı puan ortalamalarının kadınlardan fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Öğretim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Öğretim durumu		N	Mean	SD	t	p
Görev Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	51,59	13,37	1,863	,063
	II. Öğretim	179	49,08	12,17		
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	23,93	7,11	3,038	,003*
	II. Öğretim	179	21,70	6,83		
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	22,27	6,45	2,072	,039*
	II. Öğretim	179	20,89	6,19		
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	19,74	4,94	3,390	,001*
	II. Öğretim	179	17,91	5,31		
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	14,14	5,24	1,754	,080
	II. Öğretim	179	13,21	4,81		
Atanma Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	7,58	3,58	,720	,472
	II. Öğretim	179	7,32	3,21		
Uyum Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	10,81	3,51	2,508	,013*
	II. Öğretim	179	9,89	3,44		
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	Normal Öğretim	182	11,23	3,15	2,793	,006*
	II. Öğretim	179	10,32	3,05		

*p<0.05

Tablo 2 ye göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Ekonomik sosyal merkezli Kaygı”, “Öğrenci iletişim merkezli kaygı”, “Meslektaş ve veli merkezli kaygı”, “Uyum merkezli kaygı” ve “Okul yönetimi merkezli kaygı” boyutlarında öğretim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Fark çıkan bütün alt boyutlarda normal öğretimde okuyanların ikinci öğretimde okuyanlara göre kaygı düzeylerinin daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Sınıf		N	Mean	SD	F	p	Scheffe
Görev Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	51,53	12,90	2,276	,080	
	2.sınıf	83	47,49	12,01			
	3.sınıf	82	52,18	11,96			
	4.sınıf	91	49,95	13,93			
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	24,13	6,90	6,478	,000*	2<1.3.4
	2.sınıf	83	20,14	6,78			
	3.sınıf	82	24,14	6,59			
	4.sınıf	91	22,58	7,24			
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	22,19	6,58	2,337	,073	
	2.sınıf	83	20,08	5,91			
	3.sınıf	82	22,40	6,11			
	4.sınıf	91	21,53	6,55			
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	19,66	5,03	4,784	,003*	2<1.3.4
	2.sınıf	83	17,36	5,49			
	3.sınıf	82	19,90	4,28			
	4.sınıf	91	18,25	5,56			
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	14,80	4,92	6,270	,000*	2<1.3.4
	2.sınıf	83	11,80	4,68			
	3.sınıf	82	14,31	5,26			
	4.sınıf	91	13,53	4,90			
Atanma Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	7,19	3,32	1,322	,267	
	2.sınıf	83	7,02	3,13			
	3.sınıf	82	7,82	3,62			
	4.sınıf	91	7,81	3,51			

Uyum Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	10,78	3,57	2,858	,037*	2<1.3.4
	2.sınıf	83	9,55	3,46			
	3.sınıf	82	10,91	3,15			
	4.sınıf	91	10,09	3,65			
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	1.sınıf	105	11,08	3,10	1,469	,223	
	2.sınıf	83	10,34	3,03			
	3.sınıf	82	11,14	3,07			
	4.sınıf	91	10,50	3,26			

*p<0.05

Tablo 3 e göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Ekonomik sosyal merkezli kaygı”, “Meslektaş ve veli merkezli kaygı”, “Kişisel gelişim merkezli kaygı” ve “Uyum merkezli kaygı” boyutlarında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. 2. Sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri puan ortalamalarının diğer sınıflara göre daha düşük puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Aile Gelir Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Aile Gelir		N	Mean	SD	X ²	p	U test
Görev Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	47,23	12,27	10,016	,007*	2>3
	2.Orta	263	51,58	12,88			
	3.Yüksek	22	46,40	12,15			
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	20,73	7,76	10,902	,004*	2>1,3
	2.Orta	263	23,60	6,66			
	3.Yüksek	22	20,72	7,42			
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	20,00	6,53	8,244	,016*	2>1,3
	2.Orta	263	22,16	6,21			

	3.Yüksek	22	20,18	6,57			
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	17,94	5,44	11,650	,003*	2>1,3
	2.Orta	263	19,34	5,00			
	3.Yüksek	22	15,72	5,52			
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	13,30	5,17	1,209	,546	
	2.Orta	263	13,86	4,99			
	3.Yüksek	22	12,90	5,36			
Atanma Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	6,35	3,20	10,958	,004*	1<3
	2.Orta	263	7,72	3,41			
	3.Yüksek	22	8,00	3,39			
Uyum Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	9,59	3,86	6,255	,044*	2>3
	2.Orta	263	10,67	3,29			
	3.Yüksek	22	9,18	4,13			
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	1.Düşük	76	9,98	3,22	7,262	,026*	2>1
	2.Orta	263	11,03	3,09			
	3.Yüksek	22	10,50	2,89			

*p<0.05

Tablo 4 e göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Kişisel gelişim merkezli kaygı” boyutu hariç diğer bütün alt boyutlarda aile gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun Öğretmenlik Yapmayı İsteme Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Öğretmenlik yapmayı isteme		N	Mean	SD	t	p
Görev Merkezli Kaygı	Evet	297	51,05	12,93	2,231	,026*
	Hayır	64	47,12	11,96		
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	Evet	297	23,29	7,00	2,740	,006*
	Hayır	64	20,65	6,92		
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	Evet	297	21,90	6,30	2,041	,042*
	Hayır	64	20,12	6,43		
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	Evet	297	19,04	5,20	1,628	,104
	Hayır	64	17,87	5,12		
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	Evet	297	13,94	5,02	2,137	,033*
	Hayır	64	12,46	5,06		
Atanma Merkezli Kaygı	Evet	297	7,26	3,35	-2,316	,021*
	Hayır	64	8,34	3,52		
Uyum Merkezli Kaygı	Evet	297	10,54	3,46	2,206	,028*
	Hayır	64	9,48	3,58		
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	Evet	297	10,80	3,14	,315	,753
	Hayır	64	10,67	3,10		

*p<0.05

Tablo 5 e göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Meslektaş ve veli merkezli kaygı” ve “Okul yönetimi merkezli kaygı” boyutları hariç diğer alt boyutlarda öğretmenlik yapmayı isteme değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Araştırma Grubunun Bölüm Seçme Nedeni Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Bölüm Seçme Nedeni		N	Mean	SD	X ²	p	U test
Görev Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	49,33	12,07	2,293	,807	
	2.Ailem istiyor	23	49,34	12,69			
	3.İdealim öğretmenlik	102	51,48	13,55			
	4.Ekonomik güvenceli	55	50,40	12,57			
	5.Öğrencileri seviyor	38	50,18	12,88			
	6.Saygın meslek	50	50,50	13,46			
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	22,08	7,27	11,170	,048*	2<1.3.5.6
	2.Ailem istiyor	23	20,43	6,43			
	3.İdealim öğretmenlik	102	24,49	6,72			
	4.Ekonomik güvenceli	55	21,67	6,72			
	5.Öğrencileri seviyor	38	23,34	7,44			
	6.Saygın meslek	50	22,80	7,17			
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	21,20	6,31	1,205	,944	
	2.Ailem istiyor	23	21,39	7,10			
	3.İdealim öğretmenlik	102	21,97	6,75			
	4.Ekonomik güvenceli	55	21,69	5,83			
	5.Öğrencileri seviyor	38	21,36	6,26			
	6.Saygın meslek	50	21,68	6,15			
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	18,17	5,26	13,207	,022*	2<3.4.5
	2.Ailem istiyor	23	16,52	4,66			
	3.İdealim öğretmenlik	102	19,72	4,87			
	4.Ekonomik güvenceli	55	19,47	5,42			
	5.Öğrencileri seviyor	38	19,13	5,06			

	6.Saygın meslek	50	18,38	5,55			
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	13,01	5,05	2,919	,712	
	2.Ailem istiyor	23	13,82	4,77			
	3.İdealim öğretmenlik	102	13,98	5,52			
	4.Ekonomik güvenceli	55	13,78	4,77			
	5.Öğrencileri seviyor	38	14,00	5,25			
	6.Saygın meslek	50	13,94	4,41			
Atanma Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	7,69	3,70	1,698	,889	
	2.Ailem istiyor	23	7,82	3,39			
	3.İdealim öğretmenlik	102	7,16	3,47			
	4.Ekonomik güvenceli	55	7,50	2,96			
	5.Öğrencileri seviyor	38	7,57	3,38			
	6.Saygın meslek	50	7,26	3,27			
Uyum Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	9,61	3,86	11,546	,042*	2<3.4.5
	2.Ailem istiyor	23	9,08	3,14			
	3.İdealim öğretmenlik	102	10,94	3,18			
	4.Ekonomik güvenceli	55	10,74	3,26			
	5.Öğrencileri seviyor	38	10,84	3,67			
	6.Saygın meslek	50	10,34	3,49			
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	1.Öss puanı yetmedi	93	11,13	3,10	5,156	,397	
	2.Ailem istiyor	23	9,86	3,22			
	3.İdealim öğretmenlik	102	10,99	3,19			
	4.Ekonomik güvenceli	55	10,67	2,91			
	5.Öğrencileri seviyor	38	10,47	3,08			
	6.Saygın meslek	50	10,48	3,29			

*p<0.05

Tablo 6 ya göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Ekonomik sosyal merkezli kaygı”, “Meslektaş ve veli merkezli kaygı” ve “Uyum merkezli kaygı” boyutlarında bölüm seçme nedeni değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Ailesi istediği için bölümü seçenlerin kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Araştırma Grubunun Fakültede Dersler KPSS İçin Yeterli mi Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Fakültede Dersler KPSS için Yeterli mi?		N	Mean	SD	F	p	Scheffe
Görev Merkezli Kaygı	1.Evet	42	46,61	12,91	2,451	,024*	2>1,3
	2.Hayır	159	51,09	12,43			
	3.Bazen	160	50,60	13,12			
Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı	1.Evet	42	21,52	6,47	,885	,414	
	2.Hayır	159	23,15	7,46			
	3.Bazen	160	22,85	6,77			
Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı	1.Evet	42	20,73	6,10	,773	,462	
	2.Hayır	159	22,00	6,28			
	3.Bazen	160	21,40	6,50			
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	1.Evet	42	17,26	5,28	2,245	,107	
	2.Hayır	159	18,93	4,97			
	3.Bazen	160	19,14	5,36			
Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	1.Evet	42	12,45	4,41	1,434	,240	
	2.Hayır	159	13,89	5,05			
	3.Bazen	160	13,80	5,19			
	1.Evet	42	7,52	3,07	,396	,673	

Atanma Merkezli Kaygı	2.Hayır	159	7,27	3,67			
	3.Bazen	160	7,61	3,21			
Uyum Merkezli Kaygı	1.Evet	42	10,23	3,28	,558	,573	
	2.Hayır	159	10,16	3,57			
	3.Bazen	160	10,57	3,50			
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	1.Evet	42	9,83	2,96	4,014	,019*	2>1
	2.Hayır	159	11,23	3,16			
	3.Bazen	160	10,58	3,08			

*p<0.05

Tablo 7 ye göre araştırma grubunun mesleki kaygı alt boyutlarından “Görev merkezli kaygı” ve “Okul yönetimi merkezli kaygı” boyutlarında Fakülte'deki dersler KPSS için yeterli mi? değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Yetersiz bulanların kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı kaygı düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre atanma merkezli mesleki kaygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu (Tablo 1), fakat diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılığın görülmediği belirlenmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin kaygı puan ortalamalarının kadın öğrencilerden fazla olduğu görülmektedir. Ünaldı ve Alaz (2008)'in coğrafya öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında, cinsiyetin anlamlı bir fark oluşturmadığı; fakat kadın öğretmen adaylarının “görev merkezli, öğrenci merkezli ve ben merkezli kaygıları” na dair ortalama puanlarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelendiği birçok çalışmada araştırmayı destekler nitelikte kaygı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı ifade edilmiştir (Kacar ve Sarıçam, 2015; Oğuz ve Karakuş, 2017; Yılmaz ve diğ, 2014; Akgün ve Özgür, 2014; Dilmaç, 2010; Kafkas ve diğ, 2010; Karademir ve Türkçapar, 2016).

Donmuş ve diğ, (2017) ve Aydın ve Tekneci, (2013)'in çalışmalarında erkek öğretmen adaylarının mesleki kaygıları kadın öğretmen adaylarının kaygılarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Gözler ve diğ, (2017)'in çalışmalarında görev merkezli ve okul yönetimi merkezli kaygı açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmazken ekonomik/sosyal, öğrenci/iletişim, meslektaş/veli, kişisel gelişim, atanma, uyum ve toplam kaygı boyutlarında erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin kadın öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada atanma merkezli kaygının erkeklerde daha fazla olması toplumumuzda erkeklere verilen misyonla ilgili olabileceği; diğer alt boyutlarda farklılığın olmayıp kadın ve erkek öğretmen adaylarının puan ortalamalarının da birbirlerine yakın olması ise öğretmen adaylarının geleceğe yönelik beklentilerinin, sorunlarının ve yaşam koşullarının birbirine benzerliği nedeniyle kaygı düzeylerinin de farklılık göstermediği düşünülebilir. Ayrıca bulgular arasındaki farklılığın nedeni araştırmalarda kullanılan farklı ölçme araçlarından kaynakmış olabileceği düşünülmektedir.

Dursun ve Karagün (2012)'ün çalışmasında da cinsiyet değişkeni açısından mesleki kaygı ölçeği alt bölümleri olan görev merkezli kaygı, ben merkezli kaygı, öğrenci merkezli kaygı ve toplam mesleki kaygı puanları istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da puan ortalaması açısından kız öğrencilerin erkeklere oranla daha yüksek bir kaygıya sahip olduğu görülmektedir. Gümrükçü ve diğ (2016)'in çalışmalarında öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre çocuk, meslektaş, kişisel gelişim, ebeveyn, okul yönetimi, ekonomik/sosyal, uyum merkezli ve toplam mesleki kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiş; kaygı puan ortalamalarına bakıldığında ise kadın öğretmen adaylarının atanma merkezli kaygılarının, erkek öğretmen adaylarının ise görev merkezli kaygılarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların %50,4'ü I. öğretimde %49,6'si II. öğretimde öğrenim görmektedir. Araştırmada öğretim durumu değişkenine göre mesleki kaygı alt boyutlarından “Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı”, “Öğrenci İletişim Merkezli Kaygı”, “Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı”, “Uyum Merkezli Kaygı” ve “Okul Yönetimi Merkezli Kaygı ”da istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu (Tablo 2), normal öğretimde okuyanların ikinci öğretimde okuyanlara göre kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. İkinci öğretimde okuyanların üniversiteye giriş puanlarının daha düşük olması ve öğrenimleri sürecindeki yaşam koşullarının rahat olması kaygı durumlarını olumlu etkilemiş olabileceğini düşündürmektedir. Demircioğlu ve Özdemir (2014); Karatekin ve diğ. (2015) ve Karademir (2016)'in öğretmenlik mesleğine yönelik tutum çalışmalarında I. ya da II. Öğretim öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık

görülmezken, Karatekin ve diğ., (2015)'nin çalışmalarında ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin normal öğretim öğrencilerine oranla mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının meslekle ilgili kaygıları belirli zamanlarda belirli durumlarda yoğunlaşmaktadır. Özellikle bu kaygılar mezuniyet aşamasında, atanma, KPSS veya iş bulma kaygılarıyla doruk noktasına ulaşmaktadır (Atmaca, 2013). Araştırmada “Ekonomik sosyal Merkezli Kaygı”, “Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı”, “Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı” ve “Uyum Merkezli Kaygı” boyutlarında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Tablo 3). 2. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının diğer sınıflara göre daha düşük olduğu, birinci sınıfların henüz yeni bir eğitim hayatına başlama nedeniyle; üç ve dördüncü sınıflarında artık formasyon derslerini alıp öğretmenlik mesleğine kendilerini daha yakın hissetmeleri nedeniyle kaygı puanlarının yüksek olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine atanma süreci öncesinde, mesleklerinin sorumlulukları konusunda sınıf düzeyi arttıkça daha çok bilgi sahibi olmaları, eğitimleri sırasında kazandıkları bilgi ve becerileri başarılı bir şekilde hayata aktarabilme konusunda daha çok kaygılandırmış olabileceği düşünülebilir. Bu bağlamda göreve yeni başlayacak coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik görevini başarılı bir şekilde yerine getirip getiremeyeceklerine yönelik kaygı düzeylerinin yüksek olması çok doğaldır. Ünal ve Alaz (2008)'in çalışmalarında da araştırmayı destekler nitelikte ilk grubun (1. ve 2. sınıf) “görev merkezli ve ben merkezli kaygıları” anlamlı derecede ikinci gruptan (4. ve 5.sınıf) düşüktür. Oğuz ve Karakuş (2017) ve Rab ve diğ (2008)'in çalışmalarında da 4.sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerinin daha fazla olduğu belirtilmektedir. Rosenthal ve Okie (2005) sınıf seviyesi büyüdükçe kaygının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Kacar ve Sarıçam (2015) ile Akgün ve Özgür (2014); Aydın ve Tekneci, (2013) ve Serin, Güneş ve Değirmenci (2015) ise bu sonuçlardan farklı olarak, kaygı düzeyinin sınıf düzeyine göre farklılık göstermediğini belirtmektedirler.

Gözler ve diğ (2017); Alisinaoğlu ve diğ (2010); Çağır ve Gürkan (2008); Mergen ve diğ (2014) mesleki kaygının sınıf düzeyine göre farklılaştığına ilişkin yapılan araştırma bulguları bulunmakla birlikte özellikle 1. Sınıf öğrencilerinin mesleki kaygılarının diğer sınıflardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunduğu belirtilmiştir. Gümrükçü ve diğ, (2016)'in çalışmasında ise 18-19 yaş aralığındaki okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının daha büyük yaşlardakilerden (20+) düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %21,1 düşük, %72,9’u orta ve % 6,1 yüksek gelir seviyesine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların aile gelir değişkenine göre “Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı” boyutu hariç diğer bütün alt boyutlarında mesleki kaygıda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir(Tablo 4).Ailesinin ekonomik durumu düşük ve orta olan öğrencilerin kaygı düzeylerinin yüksek olması; aile baskısı, aşırı beklenti, öğrencilerin ihtiyaçlarının yeterince karşılanamamış olmasından dolayı doyumsuzluk, eksiklik ve güvensizlik duyguları içinde olması ile açıklanabilir. Alisinaoğlu ve Ulutaş (2000) çalışmalarında ekonomik durum değişkenlerinin kaygı düzeyini etkilediği, Ünalı ve Alaz (2008) ve Dilmaç (2010)’ın çalışmalarında da öğretmen adaylarının ailelerinin sahip olduğu gelir düzeyi açısından düşük gelir düzeyine sahip olanların “görev merkezli, öğrenci merkezli ve ben merkezli kaygıları” na dair ortalama puanları yüksek gelir düzeyine sahip olanlarıkinden anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmiştir. Yine Özseri (2008)’da alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin en yüksek seviyede kaygıya sahip oldukları, yani mesleki kaygının aylık gelir azlığında yüksek olduğunu ifade etmiştir. Dursun ve Karagün (2012) çalışmasında da ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin kaygı düzeyi puan ortalamaları diğer gelir gruplarına göre daha yüksek bulunurken; istatistiksel açıdan kaygı düzeyleri arasındaki bulunan bu farkın anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların %82,3’ü mezun olunca öğretmenlik yapmayı istemektedir. Araştırmanın “Meslektaş ve veli merkezli kaygı” ve “Okul yönetimi merkezli kaygı” boyutları hariç diğer alt boyutlarında öğretmenlik yapmayı isteme değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Kalıtımcılardan genelde öğretmenlik yapmak istediğini belirtenlerin puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksektir. Öğretmenlik mesleğini yapmayı isteyerek bölüme gelen öğretmen adaylarının sevdiği mesleği yapamayacaklarını düşünmeleri, kamu personeli sınavını kazanamama ve alanlarına atanamama korkusu onların kaygılarının yüksek olma nedenleri olarak belirtilebilir. Gümrükçü ve diğ, (2016)’in çalışmalarında üniversite giriş sınavında bölümü öncelikli tercih eden öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre daha az mesleki kaygı taşıdıkları; Donmuş ve diğ, (2017)’in çalışmalarında da öğrenim gördükleri bölüme isteyerek geldiğini ifade eden öğretmen adaylarının mesleki kaygıları, öğrenim gördükleri bölüme istemeyerek geldiğini ifade eden adayların mesleki kaygılarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada bölüm seçme nedeni değişkenine göre katılımcıların mesleki kaygı alt boyutlarından “Ekonomik- sosyal merkezli kaygı”, “Meslektaş ve veli merkezli kaygı” ve “Uyum merkezli kaygı” boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu (Tablo 6); ailesi

istediği için bölümü seçenlerin kaygı düzeylerinin diğerlerine oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin mezuniyet sonrası ailelerinin yanında olduklarını bilmeleri onların daha az kaygı yaşamalarına neden olmuş olabilir. Saracaloğlu ve diğ., (2009) tarafından yapılan araştırmada da çalışmayı destekler nitelikte bölümlerine isteyerek gelen öğrencilerin, mesleğe yönelik kaygılarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Son yıllarda öğretmen yetiştiren fakültelerin sayılarının artması, Fen edebiyat fakültelerinden mezun olan öğrencilere de formasyon eğitimi verilip öğretmen olabilme hakkının verilmesi ve Kamu personeli seçme sınavında coğrafya öğretmeni alımlarının azalması mezun düzeydeki öğretmen adaylarında yığılmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum da öğretmen adaylarında büyük bir kaygı ortaya çıkarmıştır (Bozdam, 2008). Benzer durum coğrafya bölümünden mezun olan öğrenciler içinde aynıdır. Eğitimini tamamlamış ve iş hayatına atılacak olan öğretmen adayları mezun olduktan sonra girecekleri KPSS nedeniyle psikolojik sorunlar yaşamakta, depresyon, kaygı ve umutsuzluk düzeyleri büyük oranda artmaktadır (Tümekaya ve diğ., 2007).

Araştırmaya katılanların %88,3'ü fakültedeki derslerin Kamu personeli seçme sınavı için yeterli olmadığı düşüncesindedir. Bu bağlamda mesleki kaygı alt boyutlarından “Görev merkezli kaygı” ve “Okul yönetimi merkezli kaygı” boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Coğrafya bölümlerinde verilen derslerin yetersiz olduğunu düşünenlerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarında kaygıya yol açan nedenler; KPSS, kişisel nedenler, dersle ilgili sorunlar, ailevi sorunlar, manevî sorunlar, maddî sorunlar, öğretim elemanlarının tutum ve davranışları ya da sağlık, duygusal ve politik sorunlar olabilir (Akpınar, 2013; Pamuk ve diğ., 2014). Dursun ve Aytaç (2012) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin iş bulma durumu, ümitsizlik ve iş tecrübesi ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu belirtilmektedir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirip getiremeyeceklerine yönelik kaygı düzeyleri dikkate alınmalı ve bu kaygıları azaltabilmek amacıyla lisans düzeyinde çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırmada coğrafya bölümünü tercih eden öğrencilerin genelde alt sosyo-ekonomik düzeyde olmaları, yani aylık gelir azlığı yüksek güvensizlik duygusu ve kaygıya neden olmaktadır. Bu

bağlamda gelir seviyesi yüksek olan ailelerin çocuklarının da bu mesleğe gönül vermeleri sağlanabilir.

Günümüzde öğretmen yetiştiren fakültelerin sayılarının artması ve Kamu personeli seçme sınavında öğretmen alımlarının azalması mezun düzeydeki coğrafya öğretmen adaylarında yığılmaların yaşanmasına neden olmuştur. Öğretmenlik mesleğini yapmayı isteyerek coğrafya bölümüne gelen öğrencilerin sevdikleri mesleği yapmaları için kamu personeli sınavında coğrafya öğretmeni alımlarının sayıları arttırılabilir. Coğrafya bölümlerinde verilen bilimsel nitelikteki derslerin KPSS’de hem alan hem de formasyon sınavına da hazırlık niteliğinde olması da sağlanabilir. Ayrıca çalışma farklı üniversitelerin coğrafya bölümü öğrencilerine de uygulanarak elde edilecek sonuçların eğitimde iyileştirmeler için gerekli kurum ve kuruluşlarla paylaşılabilceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, F. ve Özgür, H. (2014). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki kaygılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(5), 1206-1223.
- Alisinaoğlu, F., Kesicioğlu, O ve Ünal, E. (2010). *Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi*. 2. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akpınar, B. (2013). Öğretmen adaylarının stres nedenleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(2), 147- 174.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (10), 67-76.
- Aydın, A. ve Tekneci, E. (2013). Zihin engelliler öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 1-12.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bozdam, A. (2008). *Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.

- Cabı, E. ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 85-96.
- Çağır, G. ve Gürkan, U. (2008). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *17. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Sakarya Üniversitesi.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demircioğlu, E ve Özdemir, M. (2014). Fen ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 110-122
- Dilmaç, O. (2010). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Dursun, S. ve Karagün, E. (2012). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 93-112.
- Donmuş, V., Akpınar, B ve Eroğlu, M. (2017). Öğretmen adaylarının akademik özyeterlikleri ve mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (37), 1-13.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII (1), 71-84.
- Erden, M. (2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Fuller, F.F. (1996). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6, 207-226.
- Gümrükçü Bilgici, B. ve Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5 (1), 53-70.

- Gözler, A., Bozgeyikli, H. ve Avcı, A. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının başarı yönelimleri ile mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 189-211.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık.
- Kacar, M. ve Sarıçam, H. (2015). Sınıf öğretmen adaylarının üstbilgi farkındalıkları ile matematik kaygı düzeyleri üzerine bir çalışma, *Trakya Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 137-152.
- Kafkas, M. E., Açak, M., Çoban, B., & Karademir, T. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 93-111.
- Karademir, N. (2016). *Coğrafya bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneği*, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresi Bildiri Kitabı, Sayfa, 300-308.
- Karatekin, K., Merey, Z ve Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, XII(I), 70-96.
- Kuran, K. (2002). *Öğretmenlik Mesleği. Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (Ed. A.Türkoğlu). Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Mergen, H., Arslan, H., Erdoğan Mergen, B. ve Arslan, E. (2014). Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutum ve kaygıları. *NWSA-Education Sciences*; 9(2), 162-177.
- Mishra, S.K. ve Yadav, B. (2013). Job anxiety and personality adjustment of secondary schoolteachers in relation of gender and types of teacher. *Educational Research International*, 1(1), 105-126.
- Oğuz, A. ve Karakuş, G. (2017). Öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1831-1847. doi:10.14687/jhs.v14i2.4321
- Özsarı, İ. (2008). *Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin KPSS merkezi sınavı odaklı gelecek kaygıları ve mesleki beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Rab, F., Mamdou, R. ve Nasir, S. (2008). Rates of depression and anxiety among female medical students in Pakistan. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 14(1), 126-133.

- Pamuk, Y., Hamurcu, H., ve Armağan, B. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi (İzmir-Buca Örneği), *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 293-316.
- Rosenthal, J. M, and Okie, S. (2005). White coat, mood indigo-depression in medical school. *New England Journal of Medicine*, 353(11), 1085–8.
- Saraç, T. (2015). *Son sınıf öğrencilerinin gelecek kaygısı ve umutsuzluklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Saban, A., Korkmaz Akbaşı, S. (2004). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eğitim Araştırmaları*, 5(17), 198 –209.
- Saracaloğlu, A.S., Kumral, O. ve Kanmaz, A. (2009). Ortaöğretim sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 38-54.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1) , 137-146.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A.G., ve Kartal, S.E. (2012).Öğretmenlik mesleğinin gündemine ilişkin öğretmen görüşleri-Bartın ili örneği. *Bartın Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-40.
- Smith, B. F. (2000). Emerging the mesin problem sex perienced by student teachers: a framework for analysis college *Student Journal*, Dec.
- Singh, S. (2011). Level of anxiety among prospective teachers. *SPIJE*, 7 (7): 17-21.
- Serin, M.K., Güneş. A.M. ve Değirmenci, H. (2015). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleğe yönelik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4 (1), 21-34.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taşgın, Ö. (2006). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 679-686.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite mezunlarının kaygı düzeylerinin incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı*, 243-253.

- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.
- Tümkiye, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). KPSS'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *KUYEB*, 7, 2.
- Karademir, T., ve Türkçapar, Ü. (2016). Examination of anxiety levels and anger expression manners of undergraduate table tennis players, *Universal Journal of Educational Research* 4(10): 2274-2281,DOI: 10.13189/ujer.2016.041005.
- Ünaldı, Ü.E., Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 1-13.
- Yalom, I. (2001). *Varoluşçu psikoterapi*. (3. Basım). Çev: Zeliha İyidoğan Babayiğit. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yılmaz, İ.A., Dursun, S., Güngör Güzeler, E.G. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerinin belirlenmesi: Bir örnek çalışma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 16-26.